

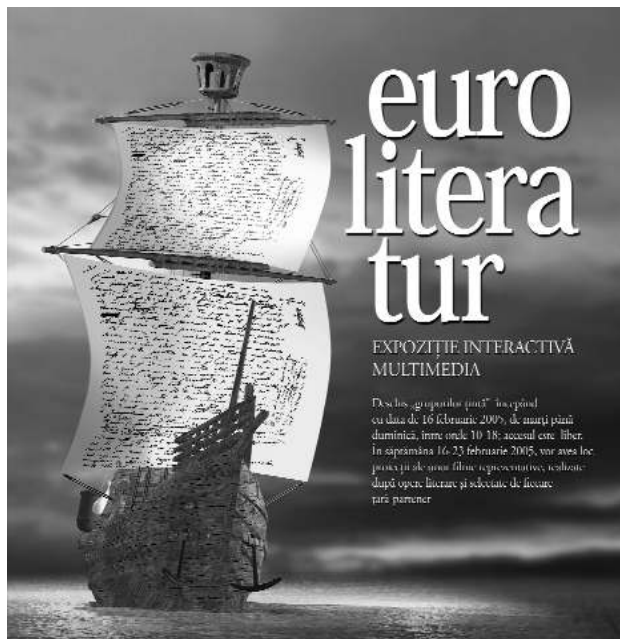
„EUROLITERATUR” CU VÂNT BUN LA PUPA

Dragoș NEAMU

De la bun început trebuie să stabilim un lucru. Muzeele, ca instituții, și cultura, ca dimensiune, sunt într-o continuă evoluție, iar cei care le reprezintă la nivel de conducere, sau cei care crează idei pe piața culturală, în majoritate, nu realizează încă această realitate. Ea a fost demonstrată nu numai de teoreticieni, ci și de mutațiile conceptuale manifestate în domeniu. Nu mai este suficient doar să urmărești cu pasivitate, fie ea și conștiincioasă, toate aceste evoluții și să încerci o acomodare a lor în sistemul tău de referințe profesionale. Acum ceea ce contează cu adevărat este să ai inițiativă, să promovezi propriile politici și proiecte pe piața culturală, încercând să devii sursă de referință și informație și nu receptor pasiv.

Îmi încep în acest mod pledoaria, pentru că în întâmpinarea unor astfel de realități a venit și proiectul european „Euroliteratur”, prima expoziție interactivă multimedia cu tematică literară din țară, finanțat de către Comisia Europeană, prin programul *Cultura 2000*. Chemarea cea dintâi a proiectului era să demonstreze teoria mutațiilor culturale în domeniul muzeologiei, din metabolismul căruia coordonate vetuste, precum permanentizarea expozițională, supunerea exclusivă în fața etichetei și a obiectului captiv devin factori de alergie și atrofiere a potențialului spațiilor muzeale de expunere. Un itinerariu de curiozitate turistică prin muzeele patriei, cu excepții notabile, devine tot mai mult un exercițiu de jignire a așteptărilor vizitatorilor și de anesteziere a imaginației acestuia, ce nu își mai vede confirmate visele într-un decor inert, în

care obiectul pare mai degrabă condamnat pentru culpe istorice închipuite. Reținând aceste analize catastrofice, am încercat să ne imaginăm cum s-ar putea face mai plăcută și mai aventuroasă vizita în Muzeul Național al Literaturii Române, să experimentăm toate posibilitățile de exploatare și „manipulare” a spațiilor muzeale și să testăm experiența dinamizării unei astfel de instituții. Experimentele noastre de „laborator” au stabilit că interioarele muzeului pot suporta o corectură majoră la nivelul designului expozițional, aplicând sistemele de expunere și prezentare interactive multimedia. Ideea centrală era aceea de a renegocia raportul dintre sistemul tradițional de expunere, cu obiectul încremenit în vitrină, depersonalizat și suprimat în modalitățile sale de

exprimare și sistemul mobil și imprevizibil al noilor tehnici și tehnologii de prezentare a informației.

Bineînțeles că un astfel de sistem devine aplicabil în momentul în care, dincolo de analiza factorilor de risc ce pot fi generați de datele genetice și mecanismul valoric al unei societăți, strategia ce îl precede se raportează exclusiv la dorințele vizitatorului. El nu mai trebuie redus la un personaj pasiv și sabotat de un management egoist. Vizitatorul își recapătă tot mai mult discernământul, dă sentințe raționale și valabile despre serviciile culturale și artistice oferite de muzee. El are cu adevărat dreptul la o opinie în momentul stabilirii noilor politici în domeniu. Echipa de implementare care, în trecut fie spus, a fost generată de proiect și nu invers, a experimentat, în momentul configurării conceptului, o situație normală în care s-a pus în pielea publicului. Vizualizând mental o expoziție tehnologizată sau digitalizată, luați-o cum vreți, am căzut în deruta lăcomă în care nu am știut încotro să ne perindăm, ce butoane colorate să apăsăm pentru a deschide poarta miracolelor cunoașterii, pe unde să ne aventurăm pentru a descoperi noi simboluri, să reconstituim dilemele omenirii și să intrăm în contact cu informațiile, nemediați de etichete și curatori. Produsul pe care l-am creat se configura aproape dincolo de preceptele și metodologia managementului de proiect, într-un mod care mai mult s-a declanșat având ca pendant imaginația. Forma conceptului s-a definitivat dintr-o combustie artistică și mai puțin tehnicistă. Convențiile de eligibilitate conform aplicației programului *Cultura 2000*, oricât de indispensabile ar fi, au devenit elemente marginale care s-au subordonat logic calității și creditului acordat inovației. De multe ori m-am întrebat care sunt principalele instincte după care se ghidează evaluatorii europeni ai unor astfel de proiecte? Primatul valorii artistice ori culturale a

conceptului versus perfecțiunea matematică a respectării criteriilor de eligibilitate.

Proiectul „Euroliteratur” a avut o strategie, recomandabilă pentru orice demers la nivelul procesului de construcție tematică, procedură și legi de aplicație, fiabilitate și linii de implementare. Nu vreau să plictisesc cititorii despre cum se măsoară funcționalitatea și valoarea unui proiect, cum se definește conceptul proiectului și în funcție de ce, planificări și sisteme de referință, dar ceea ce trebuie să se rețină este că o strategie de lucru este indispensabilă. Ajungem la ideea de strategie, chiar și atunci când vorbim despre cultură. Un eminent expert/manager cultural, de altfel licențiat în litere, pe numele său Philip Dracodaidis, afirma despre cultură că aceasta nu mai reprezintă demult o lume închisă, dirijată direct de avangardă și inspirație, ci este parte a vieții de zi cu zi, indiferent dacă o acceptăm sau nu. Pentru conceperea unui produs cultural important și inovator ai nevoie de strategie, inspirație, muncă susținută și teorie artistică. Atitudinile și sentințele individuale ale autorităților culturale se pot transforma din sarea și piperul oricăror inițiative și proiecte culturale în manifestări periferice, dacă nu țin cont de aceste noi coordonate de abordare pe piața culturală. Se pot găsi o sumedenie de argumente care să judece aspru aceste orientări, eu însumi am câteva obiecții, dar procesul este ireversibil și nu va ține cont de toate acestea însumate.

Am avut o opțiune – sistemul interactiv multimedia în designul expozițional și o strategie raportată la legile de bază ale managementului de proiect. În alchimia acestor amestecuri de teorii și viziuni culturale s-a obținut acest produs cu respirație europeană. Opt mii de pagini web pot fi accesate digital, pe suporturi hardware de tip *Infotouch*, un cabotaj lung la țârmurile europene ale literaturii din Antichitate până în zilele noastre. În agora noastră

virtuală polemizează Homer și Cicero, iar menestrei poartă în legendă versurile lor pe drumurile prăfuite între medieval și Romantism. Toate nivelurile istorice sunt radiografiate, iar autorii selectați sunt tratați enciclopedic și contextualizați cronologic și cultural. Nu poți decodifica simbolismul operei lui Dante dacă nu vizualizezi caracteristicile de civilizație ale mediului său creator, filozofia și determinismele culturale, descoperirile tehnologice și nervii centrali ai mentalului italian medieval. În această expoziție multimedia cu viață lungă, prin intermediul *Infotouch*-urilor, a schelelor supra-dimensionate, video-proiectoarelor și ecranelor panoramice, prin informații stocate în soluții software *upgradabile* și ochioase, fotografiile complementare, repertorii audio-video și alte ecranizări celebre, literatura s-a legat de identitatea europeană și promovează o astfel de identitate în contextul acestor expresii multiple. O promovează spiritual, dar și fizic prin dimensiunea itinerantă a proiectului. Paginile vor fi citite electronic și la Atena sau Roma, Zaragoza, Lodz sau Praga. Pentru tot acest public european, diferit în așteptările lor culturale, am dezvoltat în permanență ideea că lor trebuie să le oferim moduri diverse de atragere și stimulare a interesului pentru lectură, folosind toate aceste sisteme de procesare a informației în mod interactiv. Am urmărit să-l condamnăm la desfătare prin introducerea abordării „detective” în investigarea traseelor literare.

ABSTRACT

The European project Euroliteratur, the first interactive multimedia exhibition on a literary theme in the country, financed by the European Commission through Culture 2000 Programme, encompassed such an initiative. It attempted to picture out the way in which a visit at the National Romanian Literature Museum may become more pleasant and adventurous, and also to experiment with all the possibilities of exploitation and

Teoretic, o astfel de propunere de tratare analitică a informației, fie ea și enciclopedic structurată, poate deveni riscantă pentru că ascute spiritul critic. O minimă explicație a conceptului urmărit poate preîntâmpina neînțelegerile și confuziile deja apărute. „Euroliteratur” a fost gândit ca o enciclopedie a literaturii române și europene, unde obiectiv privind lucrurile, se regăsesc și „cei buni” și „cei răi”, atât cei controversați cât și cei mitizați, așa cum personaje sinistre ale istoriei, precum Torquemada și Stalin, figurează în detaliu, în paginile unor astfel de cărți. Și așa îi șade bine unei enciclopedii, să fie obiectivă. Să rămână la libera alegere a vizitatorului, care accesează informația așa cum crede de cuviință, să citească și manifestările degenerate și diletante ale literaturii, să cunoască și partea întunecată a creației, pentru a înțelege și înlătura personajele controversate din saloanele ideilor literare. Nu s-a urmărit judecarea de esență a creațiilor și autorilor indezirabili sau adulați și nu s-a încurajat nicicum încrâncenările ideologice și partizanatele din lumea aceasta pățimășă. Nu dorim nici o toleranță care să debilizeze proiectul, pentru că o astfel de indulgență reduce toată această creație la un fapt nesemnificativ și susceptibil de uitare. Noi am creat produsul și îl oferim acum criticilor, oamenilor de litere și publicului larg să condimenteze cu sfaturi și idei de valoare tot repertoriul textual și imagistic, să se întâlnească ca într-un forum pentru dezbateri și analize deschis și interesat.

“manipulation” of the museum spaces. They may undergo a major rectification at the level of the exhibition design, applying the interactive multimedia presentation and exhibition systems.

The concept is structured on eight thousand web pages, which can be accessed digitally, on Infotouch hardware support, depicting a long journey on the shores of the European literature, from Antiquity until nowadays.